

Intervju: Kristijan Švarc-Šiling, visoki predstavnik: “S ovim ustavom teško bi bilo vladati i u Njemačkoj”

*Entiteti u procesu ustavnih reformi moraju dobiti šansu da pokažu da nisu kočničari * Mislim da će Mladić i Karadžić biti uhapšeni do 2007. godine * Očekujem da ekstremističke partije neće dobiti zabrinjavajući broj glasova na oktobarskim izborima*

Visoki predstavnik u BiH Kristijan Švarc-Šiling (Christian Schwarz-Schilling) u razgovoru za “Dnevni avaz” smatra da aktuelni državni sistem u Bosni i Hercegovini, baziran na općinama, kantonima, dva entiteta, jednom distriktu i slaboj centralnoj vladi, vrlo teško može izvući zemlju iz ekonomske krize i voditi ka Evropskoj uniji.

– Oni koji misle da Ustav treba ostati ovakav trebaju dokazati da se sa postojećim rješenjima može postići cilj. Međutim, ako se pokaže da njegovu kompliciranost koriste kako bi sve zaustavili, onda to treba imati konsekvence – pojašnjava Švarc-Šiling.

Dnevni avaz: Šta u tom slučaju?

Christian Schwarz-Schilling: Nema drugog izlaza nego preduzeti stvarne napore da se Ustav promijeni ili će se izgubiti svaka nada u budućnost ove zemlje.

Dnevni avaz: U kojem pravcu trebaju ići te promjene?

Christian Schwarz-Schilling: Mogućnost da jedna grupa blokira cijelu državu mora se svesti na minimum. To znači, između ostalog, da se zaustavljanje donošenja zakona u drugom domu

Parlamenta države ograniči samo na određene tačke. Potrebno je naći više načina kako bi se ti problemi riješili. Jedna od mogućnosti jeste i posrednička komisija, koja u Njemačkoj djeluje u slučaju da dođe do neke blokade između Saveznog parlamenta i Saveznog vijeća. Međutim, argumentacija da bi se nešto blokiralo mora biti čvrsta.

Reforme su nužne

Dnevni avaz: Ipak, u BiH je trenutno kriza vlasti u oba entiteta. To se odražava i na Vijeće ministara, jer je SDS najavio da će zatražiti da se ministri koje je ta stranka predložila povuku iz državne vlade. Blokiraju li entiteti državu?

Christian Schwarz-Schilling: U mnogim slučajevima se čini da je tako. Postoji opasnost da sadašnji Ustav dobije reputaciju da onemogućava provođenje neophodnih reformi i državnih procesa. Ja sam za reformu ne zato što mi se entiteti ne sviđaju. Ako oni sprečavaju provođenje neophodnih državnih odluka, onda se, s aspekta ustavnih rješenja, o tome mora razgovarati. Entiteti u ovom procesu reformi moraju dobiti šansu da pokažu da nisu kočničari.

Dnevni avaz: Ali, oni već odavno blokiraju te reforme.

Christian Schwarz-Schilling: Što više blokiraju, to se više javlja potreba za promjenom Ustava. Ovo mnoštvo reformi zaista je teško provesti s ovako kompliciranim ustavnim rješenjima. Priznajem, i u Njemačkoj bi bilo teško vladati s ovim ustavom.

Dnevni avaz: Osim Ustava, postoji još jedan problem koji godinama prati BiH. To je hapšenje ratnih zločinaca, pogotovo Mladića i Karadžića. Šta ćete učiniti?

Christian Schwarz-Schilling: Glavna haška tužiteljica Karla del Ponte (Carla Del Ponte) rekla je da je donedavno bilo mreže podrške Karadžiću, Mladiću i drugim haškim bjeguncima. Sjetite se samo novčane pomoći za njihove članove porodica.

Također, kazala je da se moraju vidjeti djela, a ne jednostavno vjerovati ljudima na riječ da će ih uhapsiti. To je, u svakom slučaju, tačno, jer smo već doživljavali da se obećava njihovo hapšenje i izručenje, a još se ništa nije desilo. To ne može tako.

Dnevni avaz: Izgleda da ipak može.

Christian Schwarz-Schilling: Vjerujem da Republici Srpskoj mora biti jasno da će, ako se pokaže da u vremenu koje je potrebno BiH da potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) s Evropskom unijom još ima veza s ratnim zločincima, u tom slučaju doći do stopiranja pregovora. To su poručili iz međunarodne zajednice, a i ja sam to javno rekao i stojim iza toga.

Dnevni avaz: Ne bi li se time, ustvari, kaznila cijela država i njeni građani zato što jedan dio ne želi sarađivati s Hagom?

Christian Schwarz-Schilling: Tu se mora paziti da zaista odgovaraju ljudi koji su krivi za nesaradnju. Odnosno, da pregovori budu prekinuti kako bi građani vidjeli da su na djelu političari koji rade loše stvari za ovu zemlju. U slučaju da se pokaže kako otpor saradnji s Tribunalom dolazi samo iz Beograda, ne bih podržao kažnjavanje BiH. Tome bih se oštro usprotivio.

Dnevni avaz: Hoćete li, ako se pokaže da nema saradnje, posegnuti i za bonskim ovlastima?

Christian Schwarz-Schilling: Da. To je jedna od situacija u kojoj ću koristiti svoje široke ovlasti.

Dnevni avaz: Jeste li s tužiteljicom Del Ponte dogovorili i neke vremenske rokove?

Christian Schwarz-Schilling: Mislim da će Mladić i Karadžić biti uhapšeni do 2007. godine. Jer, kada se Ured visokog predstavnika transformira u ured specijalnog predstavnika EU,

neće postojati bonske ovlasti pomoću kojih možemo reagirati ako se oni ne uhapsu. To znači da Mladić, Karadžić i ostali haški bjegunci do tada moraju biti uhvaćeni.

Također, tužiteljica Del Ponte aktivna je do naredne godine i želi da se te stvari okončaju. Do sljedeće godine moraju se napraviti odlučni pomaci da bi se potpisao Sporazum o pridruživanju, inače BiH nije zrela za nove korake ka Evropskoj uniji.

Ispit u oktobru

Dnevni avaz: BiH u oktobru očekuju i opći izbori. Vi u svim svojim istupima naglašavate da su Vam uspješni izbori prioritet. I dosadašnji su, tehnički gledano, bili uspješni. Šta će onda za Vas biti uspješni oktobarski izbori?

Christian Schwarz-Schilling: Najprije, čisto formalno gledano, želim da ne bude nasilja, jer je ova zemlja visoko politizirana. U pogledu izbornih rezultata, očekujem da ekstremističke partije ne dobiju zabrinjavajući broj glasova. Na oktobarskim izborima BiH treba položiti ispit i pokazati da su izbori transparentni za građane. I mediji to trebaju podržati, pritom ne praveći senzacije i ne gomilajući skandale po nečijim direktivama, kao što je slučaj u diktaturama. Jasno se treba pokazati koji kandidat i za koje stvari želi preuzeti odgovornost, kako bi se nakon izbora vidjelo da li ispunjava obećanje.

Dnevni avaz: Hoćete li imati svoje favorite na izborima?

Christian Schwarz-Schilling: Ja mogu, naravno, reći da mi se neki politički program dopada jer bolje odgovara mojim političkim shvatanjima. Ali, to ne znači da ću bilo gdje reći birajte ovu ili onu partiju. Ja ću djelovati kao normalan bosanski građanin, ali na tom pitanju neću upotrebljavati moć visokog predstavnika. Bar što se tiče demokratskih partija.

Međutim, u slučaju ekstremista, čija se shvatanja kose s

ustavom i suočavanjem s počinjenim ratnim zločinima, jasno ću ukazati građanima da se klone takvih demagoga.

Dnevni avaz: Znači li to da ćete biti zadovoljni i u slučaju da na izborima većinu ponovo dobiju partije koje mnogi kvalificiraju kao nacionalističke?

Christian Schwarz-Schilling: Šta znači zadovoljan? Ovdje ću slijediti svoje vlastite principe. Kada budu objavljeni izborni programi stranaka, rado ću iznijeti svoje mišljenje o njima. Šta mi se dopada, a šta ne. Ali, na bosanskim građanima je, a ne na meni, da izaberu ljude koji će naredne četiri godine određivati njihovu i sudbinu ove zemlje.

Krivica međunarodne zajednice

Christian Schwarz-Schilling: Međunarodna zajednica mora se drugačije ponašati kad je u pitanju hapšenje haških bjegunaca, nego što je to radila godinama nakon Dejtona. Ona mora priznati da nije pokazala dovoljno volje za rješavanjem tog problema, a ne sve prebacati na ovdašnje strukture. Takvo jednostrano okrivljavanje ne podržavam.

Ako je ovdje u jednom periodu bilo 65.000 vojnika SFOR-a, a zna se da su se tada Mladić i Karadžić pokazivali i u javnosti, onda je apsolutno neshvatljivo kako je međunarodna zajednica propustila šansu da ih uhapsi. Želim samo reći da međunarodna zajednica mora pokazati istu odgovornost kakvu traži od drugih.

Liberalizacija viznog režima nakon potpisivanja Sporazuma

Christian Schwarz-Schilling: Liberalizaciju viznog režima očekujem nakon potpisivanja Sporazuma o pridruživanju između BiH i EU. To se mora desiti, jer se, inače, običnim ljudima ne može objasniti da će i oni, a ne samo političari, imati koristi od toga. Ljudima, a naročito mladima, mora se omogućiti da putuju, posjećuju prijatelje, stječu nova iskustva.

0 privatizaciji telekoma i elektroprivreda

Christian Schwarz-Schilling: Mentalitet u tim firmama još je obilježen, takoreći, komunističko-socijalističkim načinom ekonomskog promišljanja. Političari to vole, jer mogu koristiti resurse tih firmi za svoje potrebe. S jedne strane profitiraju uzimajući dio njihove zarade za budžetske potrebe, a s druge strane imaju privatnu korist od tih firmi, što je ustvari korupcija. Zbog toga treba doći do promjena.

Mora se uvesti više licenci za pružanje tih usluga, razbiti monopol, ali i stvoriti jak nadzor kako te licence ne bi ponovo bile iskorištene za monopolističko ponašanje. Ove kompanije mogu ostati i u državnom vlasništvu, ali se moraju transformirati. Ja sam to 1989-1990. uradio sa njemačkom poštom. Doveo menadžment, nadzorni odbor, menadžere iz privatnih društava.

Osim toga, u državnim institucijama potrebno je uvesti servis koji neće biti zasnovan na tome da službenik pita građanina: "Šta hoćete?" i kaže: "Evo vam formular, ispunite", nego da kaže: "Kako vam mogu pomoći?".

U BiH me dovela moja životna priča

Christian Schwarz-Schilling: Moju ljubav prema BiH tokom i poslije rata opredijelila je moja životna priča. Moji roditelji, sestra i ja u vrijeme vladavine nacista u Njemačkoj često smo bili vođeni na saslušanje u Gestapo, jer se nismo priklonili režimu. Moja majka, koja je bila poljskog porijekla, preživjela je samo zahvaljujući falsificiranju rodnog lista. To sam saznao tek prije tri godine.

Znam kakve su zločine počinili nacisti i onda sam 1992. godine čuo i vidio da u BiH ubijaju djecu pred roditeljima, siluju žene, stradaju ljudi, a niko ne reagira. Uprkos tome što je poslije Drugog svjetskog rata dato obećanje da se takvo nešto neće nikada ponoviti. To me natjeralo da istupim iz tadašnje vlade i posvetim se pomaganju BiH.

Razgovor sa Angelom Merkel

Christian Schwarz-Schilling: U vrijeme kada je bila aktuelna priča o dolasku nasljednika Padija Ešdauna (Paddy Ashdown), mnogo me ljudi pitalo zašto ja ne dođem ovamo, jer volim i poznajem ovu zemlju. Nakon jedne konferencije u Ženevi, neposredno prije nego što me je Njemačka kandidirala za ovu funkciju, isto pitanje mi je postavilo mnogo ljudi.

Poslije toga sam uzeo telefon, nazvao novoizabranu kancelarku Angelu Merkel i pitao hoće li Njemačka kandidirati nekog. Ona je uzvratila riječima: "Želite li Vi preuzeti tu poziciju?" i ja sam pristao.